

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบการชำระค่าบริการล่วงหน้าของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดและทฤษฎีมาปรับใช้ รวมทั้งได้ทำการศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย ตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ภายใต้หัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค

2.2 แนวคิดด้านการตลาดบริการ

2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค

การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (Analyzing Consumer Behavior) เป็นการค้นหาหรือวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อและการใช้ของผู้บริโภค ทั้งที่เป็นบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรม การซื้อ การใช้ การเลือกบริการ แนวคิด หรือประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้บริโภคพอใจ คำตอบที่ได้จะช่วยให้นักการตลาดสามารถกำหนดกลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategies) ที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546)

คำถามที่ใช้เพื่อค้นหาลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภคคือ 6Ws และ 1H ซึ่งประกอบด้วย Who?, What?, Why?, Who?, When?, Where? และ How? เพื่อค้นหาคำตอบ 7 ประการ หรือ 7Os ซึ่งประกอบด้วย Occupants, Objects, Objectives, Organizations, Occasions, Outlets และ Operations โดยเป็นการใช้คำถาม 7 คำถาม เพื่อหาคำตอบ 7 ประการเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภสดังต่อไปนี้

1) ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the target market?) เป็นคำถามเพื่อทราบถึงลักษณะกลุ่มเป้าหมาย (Occupants)

2) ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the consumer buy?) เป็นคำถามเพื่อทราบถึงสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ (Objects)

3) ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the consumer buy?) เป็นคำถามเพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ในการซื้อ (Objectives)

4) **ใครมีส่วนในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying?)** เป็นคำถามเพื่อทราบถึงบทบาทขององค์กรต่างๆ (Organizations) มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ

5) **ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When does the consumer buy?)** เป็นคำถามเพื่อทราบถึงโอกาสในการซื้อ (Occasions)

6) **ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the consumer buy?)** เป็นคำถามเพื่อทราบถึงช่องทางหรือแหล่ง (Outlets) ที่ผู้บริโภคไปทำการซื้อ

7) **ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy?)** เป็นคำถามเพื่อทราบถึงขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ

2.2 แนวคิดด้านการตลาดบริการ

การบริการ (Service) คือการกระทำหรือการปฏิบัติงานที่ฝ่ายหนึ่งสามารถนำเสนอให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง มีลักษณะสำคัญคือไม่สามารถจับต้องได้ และไม่มีผลต่อการเป็นเจ้าของในสิ่งใดก็ตาม และกระบวนการผลิตบริการอาจมีหรือไม่มีผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตนประกอบก็ได้ (กฤษฎา รัตนพฤกษ์, 2545)

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (The Services Marketing Mix) ในการตลาดแบบเดิมแนวคิดพื้นฐานหลักของการตลาดคือ ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) หรือ 4P's คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่ (Place) และ การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ซึ่งส่วนประสมทั้ง 4 นี้ยังไม่เพียงพอสำหรับการตลาดบริการจึงมีอีก 3P's เพิ่มขึ้นมา โดยสะท้อนถึงการที่บริการมีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ คน (People) สิ่งนำเสนอทางกายภาพ (Physical Evidence) และกระบวนการ (Process) (กฤษฎา รัตนพฤกษ์, 2545)

1) **ผลิตภัณฑ์ (Product)** หมายถึง สินค้าหรือบริการที่บริษัทนำเสนอให้กับลูกค้า (ธีรกิติ นวรัตน์ ณ อยุธยา, 2545) ได้แก่ รูปลักษณ์ทางกายภาพของสินค้า (Physical Good Features) ระดับคุณภาพ อุปกรณ์ประกอบ บรรจุภัณฑ์ การรับประกัน สายผลิตภัณฑ์ ตรายี่ห้อ (กฤษฎา รัตนพฤกษ์, 2545)

2) **ราคา (Price)** หมายถึง ราคาของสินค้าและบริการรวมทั้งเงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงินที่บริษัทกำหนดขึ้น (ธีรกิติ นวรัตน์ ณ อยุธยา, 2545) ได้แก่ ราคาที่ยืดหยุ่นได้ ระดับราคา เงื่อนไขการชำระเงิน ความแตกต่างของราคาจากคู่แข่ง ส่วนลด ส่วนยอมให้ (กฤษฎา รัตนพฤกษ์, 2545)

3) **สถานที่ (Place)** หมายถึง หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดจำหน่ายและการสนับสนุน การกระจายสินค้าเพื่อให้สินค้าและบริการมีพร้อมสำหรับการจำหน่าย (ธีรภักดิ์ นวรัตน์ ณ อยุธยา, 2545) ได้แก่ ประเภทของช่องทาง จำนวนและประเภทของช่องทางทำเลที่ตั้ง การขนส่ง การคลังสินค้า และการจัดการช่องทาง (กฤษณา รัตนพฤกษ์, 2545)

4) **การส่งเสริมการตลาด (Promotion)** หมายถึง การสื่อสารทางการตลาดสำหรับ สินค้าและบริการ (ธีรภักดิ์ นวรัตน์ ณ อยุธยา, 2545) ได้แก่ การโฆษณา (กลุ่มเป้าหมาย ประเภท ของสื่อ ประเภทของโฆษณา) การส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ และการตลาดทางตรง (กฤษณา รัตนพฤกษ์, 2545)

5) **คน (People)** หมายถึง บุคคลทุกๆ คนที่มีส่วนร่วมในกระบวนการให้บริการ ซึ่งรวมถึงพนักงานของกิจการ ลูกค้าที่มาใช้บริการ และลูกค้าคนอื่นที่มาใช้บริการด้วย (ธีรภักดิ์ นวรัตน์ ณ อยุธยา, 2545) ได้แก่ พนักงานให้บริการ (การคัดเลือก การฝึกอบรม การจูงใจ การให้รางวัล และการทำงานเป็นทีม) ลูกค้า (การให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และฝึกอบรม) พนักงานของกิจการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญทั้งในการผลิตบริการและการให้บริการ (กฤษณา รัตนพฤกษ์, 2545)

6) **สิ่งนำเสนอทางกายภาพ (Physical Evidence)** หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการ ให้บริการ สถานที่ที่ลูกค้าและกิจการมีปฏิสัมพันธ์กัน และองค์ประกอบที่จับต้องได้ต่างๆ ซึ่งทำ หน้าที่ช่วยอำนวยความสะดวกหรือสื่อสารบริการนั้น (ธีรภักดิ์ นวรัตน์ ณ อยุธยา, 2545) ได้แก่ การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ ป้าย เครื่องหมาย การแต่งกายของพนักงาน รายงาน นามบัตร Copy โฆษณา รถให้บริการ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งนำเสนอที่เป็นรูปธรรมที่ ลูกค้าเห็นได้ชัดเจน (กฤษณา รัตนพฤกษ์, 2545)

7) **กระบวนการ (Process)** หมายถึง ขั้นตอนหรือกระบวนการในการให้บริการ ระเบียบ รวมทั้งวิธีการทำงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างและการนำเสนอบริการให้กับลูกค้า (ธีรภักดิ์ นวรัตน์ ณ อยุธยา, 2545) ได้แก่ การเคลื่อนย้ายของกิจกรรม (มาตรฐาน หรือเป็นไปตามลูกค้า แต่ละราย) จำนวนของขั้นตอน และการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องของลูกค้าในกระบวนการ สิ่ง ที่ต้องการคือการทำงานของกระบวนการเป็นไปโดยราบรื่นสามารถตอบสนองความต้องการตามที่ ลูกค้าคาดหวังได้ (กฤษณา รัตนพฤกษ์, 2545)

2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสาร รายงานวิจัย รวมทั้งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พบว่ามีวรรณกรรมที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

พรพรรณ หวลศรี (2541) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ในจังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านราคามีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยผู้ซื้อส่วนใหญ่จะซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ในระดับราคาประมาณ 20,000 บาท ถึง 30,000 บาทเลือกใช้ยี่ห้อ MOTOROLA เป็นส่วนใหญ่ การซื้อส่วนใหญ่จะซื้อเป็นเงินสด ในกรณีที่ซื้อเป็นเงินผ่อน จะเลือกเงื่อนไขการผ่อนชำระนาน 12 เดือน โดยผ่อนชำระประมาณ 2,000 บาท ถึง 3,000 บาทต่อเดือน เมื่อจำแนกการซื้อตามระดับรายได้ พบว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ จะเลือกเงื่อนไขการผ่อนชำระนานกว่า 24 เดือน และผ่อนชำระในจำนวนที่ต่ำกว่า 2,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่ผู้ที่มีรายได้สูงจะผ่อนชำระในระยะสั้นประมาณ 6 เดือน ด้วยจำนวนเงินผ่อนชำระมากกว่า 3,000 บาทต่อเดือน ส่วนปัจจัยทางด้านตัวสินค้าพบว่า ส่วนมากซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่เพราะชอบเทคโนโลยี ยกเว้นกลุ่มอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชน ที่ซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่เพราะชอบรูปร่างและขนาด ผู้ซื้อส่วนมากจะซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่จากร้านค้าหรือตัวแทนจำหน่าย สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการซื้อ ได้แก่ การได้รับการแนะนำจากเพื่อนหรือคนที่รู้จัก รองลงมาได้แก่ จากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ตามลำดับ เหตุผลในการซื้อส่วนใหญ่ตอบว่ามีความจำเป็นเพราะไม่ได้ได้อยู่ในพื้นที่ให้บริการขององค์การโทรศัพท์ฯ เหตุผลรองลงมาคือการได้รับการลดราคาค่าบริการหรือโทรฟรี การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นเป็นการซื้อเพื่อนำมาใช้งานจริง มิใช่เพื่อเป็นแฟชั่น หรืออุปกรณ์เชิดชูฐานะทางสังคม

ปารมี อัมพวัน (2546) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์สงครามมือถือ โดยใช้ข้อมูลทางการตลาดต่างๆ ของผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทยทั้งหมด ตั้งแต่ในช่วงปี 2542 เป็นต้นมา นำมารวบรวมและเรียบเรียงตีพิมพ์เป็นหนังสือ เพื่อให้เห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงของตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น การแข่งขันทางการตลาดของผู้ให้บริการค่ายต่างๆ การสร้างและปรับเปลี่ยน Brand แนวโน้มการจัดจำหน่าย การคิดค่าบริการ การทำโฆษณาและการทำประชาสัมพันธ์ เทคนิคทางการตลาดที่เกี่ยวกับลูกค้า เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาเกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบชำระค่าบริการล่วงหน้าในช่วงปี 2543 ถึงปี 2544 พบว่า ตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทยมีอัตราการเติบโตสูงสุดประเทศหนึ่งในเอเชีย โดยส่วนหนึ่งมาจากการเติบโตของโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบการชำระค่าบริการล่วงหน้า (Prepaid) หรือระบบเติมเงิน ซึ่งอัตราการขยายตัวของลูกค้าใหม่ที่มาจากระบบชำระค่าบริการล่วงหน้านั้นมีมากกว่าที่มาจากระบบชำระค่าบริการภายหลังจากการใช้งานไปแล้วจนครบรอบบริการ (Postpaid) หรือระบบจ่ายรายเดือน เป็นอย่างมาก และร้อยละ 80

ของผู้ใช้บริการระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่จะใช้บริการในระบบชำระค่าบริการล่วงหน้า ดังนั้นตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบการชำระค่าบริการล่วงหน้าจึงถือเป็นตลาดที่มีศักยภาพมาก เนื่องจากลูกค้าของระบบการชำระค่าบริการล่วงหน้า เป็นกลุ่มที่สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการมากที่สุด นอกจากนี้กลุ่มลูกค้าโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบการชำระค่าบริการล่วงหน้าสามารถเข้ามาใช้บริการได้ง่าย และสามารถออกไปได้ง่ายเช่นเดียวกัน หากผู้ให้บริการรายอื่นๆ ในตลาดเสนอรูปแบบบริการที่ดีกว่าหรือประหยัดมากกว่า ดังนั้นในตลาดของผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบนี้จึงมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะการใช้กลยุทธ์การตลาดรูปแบบต่างๆ เพื่อกระตุ้นลูกค้าให้อยู่ใช้บริการนานๆ (Loyalty Program) ได้แก่ การให้โบนัสกับลูกค้าประจำที่มาเติมเงินเป็นแต้มสะสม หรือให้ส่วนลดเป็นเปอร์เซ็นต์หากมาเติมเงิน การให้ความสะดวกผ่านช่องทางเติมเงินในทุกที่ การใช้ระบบ CRM ที่ดี การนำเสนอบริการที่หลากหลาย รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาปรับปรุงบริการเสริมต่างๆ ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าในกลุ่มนี้มากขึ้น การทำรายการส่งเสริมการบริการร่วมกับบริการของสินค้าอื่นๆ เช่น การนำแต้มสะสมไปแลกกับตั๋วรายการบันเทิง เป็นต้น

BrandAge Research House (2544a) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคที่มีโทรศัพท์เคลื่อนที่ไว้ และการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่มีอยู่ในมือถือของผู้บริโภคให้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับกับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง รวมไปถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งจากเดิมโทรศัพท์เคลื่อนที่จำกัดเฉพาะกลุ่มคนที่มีรายได้สูง มีงานทำที่ดี และการมีโทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นเสมือนการแสดงฐานะของตน แต่ปัจจุบันสามารถเห็นเด็กนักเรียนใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ทุกแห่ง คล้ายกับเป็นเครื่องประดับในร่างกาย นอกจากนี้เทคโนโลยีของโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งพัฒนาข้ามขีดจำกัดของคำว่าโทรศัพท์เคลื่อนที่อีกด้วย โดยในการศึกษาได้ทำการสำรวจพฤติกรรมของคนกรุงเทพฯ ในพื้นที่ต่างๆ ด้วยแบบสอบถามกว่า 400 ชุด และสามารถสรุปถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ โดยผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุอยู่ในช่วง 21-25 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาหรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีรายได้อยู่ระหว่าง 15,000-19,999 บาท มีโทรศัพท์เคลื่อนที่ 1 เครื่อง ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ GSM 2 WATT มีผู้ใช้มากที่สุด ซึ่งในส่วนของระบบ Prepaid นั้นนิยมใช้ 1-2-CALL และเครื่องลูกข่ายโทรศัพท์มือถือ (ตัวเครื่องโทรศัพท์เคลื่อนที่) NOKIA เป็นที่นิยมมากที่สุด ในส่วนของฟังก์ชันการใช้งานของโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นส่วนใหญ่ไม่เคยส่ง Short Message แต่สำหรับผู้ที่เคยส่งมักจะส่งมากกว่าอาทิตย์ละครั้ง โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีอยู่สามารถรองรับระบบ WAP ได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ในการจองตั๋วเครื่องบินบ่อยครั้ง โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีอยู่สามารถที่จะเปลี่ยนหน้ากาจอได้โดยส่วน

มากที่สุดที่สามารถเปลี่ยนหน้าจอกได้เป็นของ NOKIA และจะมีหน้าจอกเพื่อไว้เปลี่ยนจำนวนมากกว่า 4 อัน โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ให้อยู่เป็นรุ่นที่สามารถแต่งเสียงเรียกเข้าได้และผู้ใช้เคยแต่งเสียงเรียกเข้า ซึ่งนิยมแต่งเสียงเรียกเข้าโดยการให้บริการที่ศูนย์บริการ สำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่รุ่นที่สามารถแต่งหน้าจอได้นั้น ส่วนใหญ่ผู้บริโภคจะเคยแต่งหน้าจอโดยนิยมแต่งหน้าจอโดยการให้บริการที่ศูนย์บริการ ในส่วนของการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวมากที่สุด และนิยมใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่มากที่สุดช่วงกลางวัน ค่าใช้จ่ายในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคอยู่ที่ประมาณ 500-999 บาทต่อเดือน ศูนย์บริการของระบบเป็นที่ที่ผู้บริโภคนิยมไปใช้บริการเมื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่มีปัญหา และผู้บริโภคส่วนใหญ่คิดว่าการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่นานๆ จะมีผลกระทบต่อสมอง

BrandAge Research House (2544b) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคทั่วประเทศ และศึกษาตราสินค้าที่ได้รับความนิยม เชื่อถือ ชื่นชม และยกย่องจากผู้บริโภคทั่วประเทศ ในหมวดคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสาร โดยผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีจำนวน 1,253 ราย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคเรียงตามลำดับ ดังนี้

ลำดับ	ปัจจัย	ลำดับ	ปัจจัย
1	ด้านเครือข่ายครอบคลุมทั่วประเทศ	14	ตราสินค้า
2	ระยะเวลาของโปรโมชันนาน	15	ไม่มีค่ามัดจำเลขหมาย
3	บริการหลังการขาย	16	มีศูนย์การชำระเงินค่าบริการจำนวนมาก
4	ค่าโทรต่อนาทีถูก	17	ความคุ้นเคยกับตราสินค้า
5	โปรโมชันค่าบริการรายเดือนฟรี	18	รองรับระบบ GPRS
6	ค่าบริการรายเดือนถูก	19	เห็นจากโฆษณาทางโทรทัศน์
7	โปรโมชันโทรฟรี	20	รองรับระบบ Mobile Internet
8	บริการเสริมของระบบ	21	มีตัวแทนจำหน่าย Dealer ใกล้เคียงบ้าน
9	กำลังส่งของระบบสูง	22	มีจำหน่ายที่ห้างสรรพสินค้า
10	เปิดให้บริการง่าย	23	เป็นสินค้าที่เข้ากับบุคลิกภาพ
11	คิดค่าโทรเป็นวินาที	24	เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำให้ใช้
12	คืนค่าโทรในกรณีสายหลุด	25	เห็นจากสื่อสิ่งพิมพ์
13	มีศูนย์บริการจำนวนมาก		

และพบว่าตราสินค้าที่ได้รับความนิยมเชื่อถือ ชื่นชม และยกย่อง ในส่วนของระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคลำดับแรก คือ GSM รองลงมาได้แก่ DTAC GSM1800 ONE 2 CALL DPROMPT IRIDIUM 470 MHz และ CDMA ตามลำดับ

BrandAge Research House (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภค และศึกษาระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่น่าเชื่อถือมากที่สุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีจำนวน 1,909 ราย แบ่งเป็น กรุงเทพฯ และภาคกลาง ร้อยละ 20.32 ภาคตะวันออก ร้อยละ 20.17 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 19.96 ภาคใต้ ร้อยละ 19.80 และภาคเหนือ ร้อยละ 19.75 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคเรียงตามลำดับ ดังนี้

ลำดับ	ปัจจัย	ลำดับ	ปัจจัย
1	ด้านเครือข่ายครอบคลุมทั่วประเทศ	11	ระยะเวลาของโปรโมชั่นนาน
2	ค่าโทรต่อนาที (Air Time) ถูก	12	บริการหลังการขาย
3	โปรโมชั่นโทรฟรี	13	กำลังส่งของระบบสูง
4	ค่าโทรทั่วไทยราคาเดียว	14	ตราสินค้า (Brand)
5	โปรโมชั่นค่าบริการรายเดือนฟรี	15	บริการเสริมของระบบ
6	ค่าบริการรายเดือนถูก	16	มีศูนย์บริการจำนวนมาก
7	คิดค่าโทรเป็นวินาที	17	ความคุ้นเคยกับตราสินค้า
8	สามารถปรับเปลี่ยนโปรโมชั่นได้	18	มีศูนย์การชำระเงินค่าบริการจำนวนมาก
9	เปิดให้บริการง่าย	19	เป็นสินค้าที่เข้ากับบุคลิกภาพ
10	คืนค่าโทรในกรณีสายหลุด	20	รองรับระบบ GPRS

และพบว่าระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่น่าเชื่อถือมากที่สุด ลำดับแรก คือ GSM รองลงมาได้แก่ DTAC ONE 2 CALL ORANGE GSM1800 DPROMPT JUST TALK CDMA 470 MHz และ IRIDIUM ตามลำดับ